

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття
освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ
РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ПОСИЛЕННЯ»**

Виконавець:

студент ЦЗВФН, гр. 613

Василенко Олексій Євгенович _____

(підпис)

Науковий керівник: старший викладач

Гусенко Ольга Сергіївна _____

(підпис)

Одеса - 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується загостренням соціально-економічних проблем та поширенням негативного впливу політичної складової на економічні процеси. Визначальними рисами сучасної української економіки є монополюсно-олігархічна, низькотехнологічна, ресурсовитратна економічна модель; високий рівень тінізації та криміналізації; надмірна залежність національної економіки від зовнішніх ринків; неефективне управління державним боргом. Наслідками цього є зменшення добробуту домогосподарств та зростання рівня безробіття, активізація міграційних процесів через бойові дії. За таких умов та з урахуванням тенденції посилення інтеграції економіки України у світову економічну систему вирішення проблем економічної безпеки, зокрема, подолання зовнішньоекономічних загроз, є першочерговим завданням соціально-економічного розвитку країни, особливо в контексті повномасштабної російської агресії.

Інтеграція економіки України до світової економічної системи загострює питання зовнішньоекономічної безпеки, без гарантування якої країна не може бути повноправним учасником світогосподарських зв'язків, посісти належне місце в міжнародному поділі праці та мати належну систему захисту й протидії глобальним викликам її економічній безпеці зокрема та національній безпеці взагалі.

Існуючі переліки порогових значень індикаторів зовнішньоекономічної безпеки характеризуються багатоваріантністю та об'єктивно вимагають створення єдиної методології їх визначення. Сучасний стан взаємовпливів природи і суспільства, підвищена конфліктність геополітичних, соціальних та інших процесів, продовження російської агресії, вимушена міграція – ці та багато інших глобальних проблем сьогодення приховують у собі загрозу існуванню людства і потребують невідкладного розв'язання у т. ч. й на національному рівні. Вищевикладене визначає актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи магістра.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки та визначення перспектив її посилення в умовах російської агресії.

Для реалізації мети, що поставлена, потрібно вирішити наступні завдання:

- визначити основні етапи еволюції теоретичних положень щодо сутності поняття зовнішньоекономічна безпека країни;
- систематизувати фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку країни;
- систематизувати методіку аналізу зовнішньоекономічної безпеки країни;
- надати загальну характеристику України як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- здійснити аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки України;
- проаналізувати фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку України в умовах російської агресії;
- визначити сучасні особливості формування системи економічної безпеки України в умовах воєнної агресії;
- визначити особливості розвитку процесу міграції робочої сили як загрози зовнішньоекономічній безпеці України в умовах російської воєнної агресії;
- запропонувати напрями посилення зовнішньоекономічної безпеки України в контексті повоєнного відновлення економіки.

Об'єктом дослідження є зовнішньоекономічна безпека України та перспективи її посилення в умовах російської агресії.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти формування та посилення зовнішньоекономічної безпеки країни.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі магістра були використані сучасні загальнонаукові й спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, це методи дедукції й індукції; методи діалектичної єдності й протиріччя, історичний, монографічний, системно-структурного аналізу й синтезу – при виконанні наукових абстракцій і теоретичних узагальнень; метод спостереження та економічного аналізу – для аналізу показників сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності України та визначення індикаторів зовнішньоекономічної безпеки.

Робота була здійснена при використанні програми офісного пакету MS Office -Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи використовувалися наукові праці українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити А.Гріненка, О. Гапєєву, З. Варналія, С. Мочерного, В. Шлемко, І. Бінько, В. Геєця, Я. Жаліло, О. Мангула, С. Шкарлета, О. Власюка, А. Архіпова., А. Городецького, Б. Михайлова, С.Лекаря, І. Чечеля та інших. Інформаційно-довідковою базою слугували нормативно-законодавчі акти України, статистичні дані та аналітичні матеріали офіційних органів влади України (зокрема НБУ, Державної служби статистики України), офіційні матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій, монографічні дослідження українських і зарубіжних економістів, матеріали наукових конференцій, Інтернет-джерела та ін.

Публікації та апробація результатів дослідження. Практичні результати кваліфікаційної роботи магістра обговорювалися на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice» (01-04 листопада 2022 г., Едмонтон, Канада).

За результатами виконання дослідження були опубліковані:

1. Тези конференції: Василенко О.Є, Гусенко О.С. Аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки України // Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice. Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference. Edmonton, Canada. 2022. Pp. 119-125 URL: <https://isg-konf.com/multidisciplinary-scientific-notes-theory-history-and-practice/>. Available at: DOI: 10.46299/ISG.2022.2.6
2. Наукова стаття: Василенко О.Є, Гусенко О.С. Методичні засади аналізу зовнішньоекономічної безпеки країни / Збірник наукових праць кафедри міжнародних економічних відносин ОНЕУ «Світова економіка та міжнародні економічні відносини». № 2. Одеса: ОНЕУ, 2022. С. 80-85.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 115 сторінок. Робота містить 19 таблиць та 22 рисунка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи магістра «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ» були узагальнені основні етапи еволюції теоретичних положень щодо сутності поняття зовнішньоекономічна безпека країни. Систематизовано фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку країни. Узагальнено методiku аналізу зовнішньоекономічної безпеки країни.

У другому розділі «АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ» була надана загальна характеристика України як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Здійснений аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки України. Проаналізовані фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку України в умовах російської агресії.

У третьому розділі «ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ» були визначені сучасні особливості формування системи економічної безпеки України в умовах воєнної агресії. Визначені особливості розвитку процесу міграції робочої сили як загрози зовнішньоекономічній безпеці України в умовах російської воєнної агресії. Запропоновані напрями посилення зовнішньоекономічної безпеки України в контексті повоєнного відновлення економіки.

ВИСНОВКИ:

При дослідженні теоретико-методичних основ зовнішньоекономічної безпеки у роботі було виокремлено два концептуальні підходи її дослідження: статичний (безпека як стан) та діяльнісний (безпека як процес). Із точки зору теорії пізнання категорію безпеки може бути визначено і як характеристику, і як властивість, і як результат, тобто безпека – це не тільки безпосередньо іманентна властивість такого складного об'єкта, як безпека, а й відповідний процес та результат розвитку. Отже, пізнання категорії безпеки повинно охоплювати дослідження останньої і як відповідного стану, і як системи, і як процесу.

Також у роботі було систематизовано визначення економічної безпеки вітчизняними та іноземними науковцями і фахівцями-практиками.

Була здійснена порівняльна характеристика підходів до забезпечення економічної безпеки у зарубіжних країнах та в Україні.

Були узагальнені теоретичні концепції економічної безпеки країни.

У роботі було зазначено, що згідно «Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», зовнішньоекономічна безпека – це такий стан відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам, що забезпечує мінімізацію збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників та створення сприятливих умов розвитку економіки завдяки її активній участі у світовому розподілі праці.

Були систематизовані фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку країни та визначені найбільш впливові фактори впливу.

У роботі були узагальнені методичні підходи до аналізу економічної безпеки країни та визначено, що дослідження економічної безпеки країни повинно відбуватися за зазначеними етапами.

За «Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» була представлена методика аналізу зовнішньоекономічної безпеки країни та визначено, що її рівень розраховується за допомогою індикаторів.

Визначення інтегрального рівня зовнішньоекономічної безпеки країни було запропоновано оцінювати за допомогою бального методу.

На підставі дослідження сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності України було визначено, що у 2021 році ВВП становив 5 459 574 млн. грн. Темп зростання ВВП становив 3,4% порівняно з 2020 роком. Треба зазначити, що у 2020 році відбулося падіння ВВП на 3,8%, це насамперед пов'язано з кризою пандемії коронавірусу. Після 24 лютого 2022 року прогнози щодо ВВП вкрай негативні. Так, МВФ очікує падіння ВВП України у 2022 році на 35%. Таке падіння є найглибшим за всю історію нашої держави. При цьому уряд України фіксує

пожвавлення економічної активності влітку-восени 2022 року порівняно з весною насамперед завдяки звільненню північних областей та зменшенню кількості регіонів з активними бойовими діями, але наразі економіка працює на значно нижчому рівні потужності у порівнянні з довоєнним.

Досліджуючи показники зовнішньої торгівлі товарами України за період з 1996 року до серпня 2022 року в розділі був зроблений висновок, що незважаючи на збільшення зовнішньоторговельного обігу до 140,9 млрд. дол. у 2021 році, сальдо зовнішньої торгівлі за досліджуваний період практично завжди було від'ємним, за виключенням 2000 р. та 2015 р. У січні–серпні 2022 р. експорт товарів становив 28945,7 млн. дол., або 69,2% порівняно із аналогічним періодом 2021 р., імпорт – 34366,8 млн. дол., або 78,6%. Негативне сальдо склало 5421,1 млн. дол.

У роботі була проаналізована динаміка географічної структури зовнішньої торгівлі товарами у 1996-2021 роках. До 2010 року основним зовнішньоторговельним партнером нашої держави були країни СНД. Починаючи з 2011 року відбулася переорієнтація зовнішньоторговельних потоків на країни Європейського Союзу. Цікавим є збільшення обсягів торгівлі з країнами Азії, зокрема з Китаєм. Так, і експорт і імпорт за останні 5 років збільшився у 2 рази.

Аналізуючи стан зовнішньої торгівлі послугами України, були зроблені наступні висновки:

- Обсяги зовнішньої торгівлі послугами за досліджуваний період зросли у декілька разів. Так, якщо експорт послуг у 1996 році складав 4,7 млрд. дол., то у 2021 році вже 12,7 млрд. дол. Імпорт – з 1,2 млрд. дол. відповідно до 7,9 млрд. дол. Треба зауважити, що сальдо зовнішньої торгівлі послугами завжди було позитивним, на відміну від торгівлі товарами.
- Щодо динаміки зовнішньої торгівлі послугами, то основними партнерами України були країни ЄС, Азії та Америки. З країнами Австралії та Океанії Україна майже не співпрацює, це пов'язано з істотною віддаленістю наших країн.

У роботі було зазначено, що наразі однією з найболючіших проблем фінансової системи України є критичний стан державної заборгованості, оскільки зростання параметрів боргового навантаження, надмірне залучення коштів поряд з неефективним їх використанням сприяють вразливості економіки до різноманітного впливу та відчутно гальмують її розвиток. Так, обсяг валового зовнішнього боргу України у 2021 році зріс практично на 4,0 млрд. дол. і на кінець року становив 129,7 млрд. дол.. Відносно ВВП обсяг боргу зменшився за рік із 80,7% до 64,6. За даними Національного банку України, основною валютою зовнішніх запозичень України станом на кінець 2021 року залишався долар США: 61,3% від загального обсягу зовнішнього боргу, однак його частка зменшилася за рік на 0,3%. Зменшилася також частка запозичень у євро: з 23,7% до 23,0%. Натомість зросла питома вага зобов'язань у СПЗ перед МВФ: з 10,2% до 11,2%. Також збільшилася частка боргу в гривні на 0,2% – до 3,4%.

У цілому за 2021 рік зведений платіжний баланс сформувався з профіцитом 487 млн. дол. (у 2020 році – майже 2,0 млрд. дол.). За перші вісім місяців 2022 року сальдо було дефіцитним – -5,162 млрд. дол.

Можна відстежити істотне зменшення обсягів прямих інвестицій до української економіки з 6,017 млрд. дол. у 2019 році до -36 млн. дол. у 2020 р. За оцінками багатьох аналітиків у 2022 році буде простежуватися істотний відплив інвестицій з української економіки. Так, за I та II квартали 2022 року обсяг ПІІ в Україну склав -210 млн. дол, з України – 81 млн. дол. У цілому відтік інвестицій склав -219 млн. дол.

Також у роботі був проаналізований стан міжнародних резервів України. Так, за 8 місяців 2022 року резерви скоротилися до 25,438 млрд. дол., це є найнижчий показник за останні три роки.

Відповідно до проведеного аналізу, Україна має недостатній рівень ефективності зовнішньоекономічної діяльності, що гальмуються широким колом невирішених проблем, головною з яких є продовження російської агресії.

У роботі було здійснено оцінювання індикаторів зовнішньоекономічної безпеки України у 2018-2021 роках та визначено граничні значення індикаторів за класами зовнішньоекономічної безпеки.

Для комплексного оцінювання стану зовнішньоекономічної безпеки України у розділі було використано метод бальної оцінки. 25 балів було присвоєно, якщо показник відноситься до I класу, 50 – II класу, 75 балів – до III класу та 100 балів – до IV класу. У підсумку, за проведеними розрахунками отримані бальні оцінки рівня зовнішньоекономічної безпеки, за якими Україна відноситься до країн з передкризовим рівнем зовнішньоекономічної безпеки. Так, у 2018 р. загальна сума балів за індикаторами зовнішньоекономічної безпеки складала 675 б., у 2019 р. – також 675 б., у 2020 р. – 725 б., у 2021 р. – 675 б. Підвищення балів у 2020 р. пов'язано з активним негативним впливом наслідків пандемії коронавірусу.

У роботі були проаналізовані фактори внутрішнього впливу на зовнішньоекономічну безпеку України в умовах повномасштабної російської агресії.

Також були визначені зовнішні фактори впливу на стан зовнішньоекономічної безпеки України в умовах російської агресії, що дозволило диференціювати їх на два типи:

- однополюсні, що виступають чистими ризиками для зовнішньоекономічної безпеки, сприяючи погіршенню її стану;
- двополюсні, що створюють виклики безпеці, однак характер впливу яких не обов'язково є негативним (може бути позитивним або нейтральним).

Також у роботі було зазначено, що у відбудовчий період Україна повинна буде вирішувати низку завдань, поєднання яких може виявитись нелегким. Так, з одного боку, Україна ще довгі десятиліття відчуватиме на собі агресивні наміри небезпечного сусіда. В таких умовах економічна готовність до діяльності

вітчизняних і міжнародних підприємців буде вкрай обмеженою. З іншого — країна повинна одразу формувати конкурентоспроможне економічне та інвестиційне середовище із потужними обсягами експорту товарів і послуг, що, водночас, дозволить створювати нові гарно оплачувані робочі місця, які, своєю чергою, сприятимуть зміцненню економічної безпеки країни.

На підставі визначення стратегічних напрямів посилення зовнішньоекономічної безпеки нашої держави та враховуючи анексію росією частини територій областей нашої країни (частини Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей), Україна має істотно посилювати військово-економічну безпеку.

У роботі було зазначено, що оскільки росія має вищий індекс військової могутності, то вона намагається тиснути як за допомогою воєнних, економічних, так і політичних важелів на Україну та інші сусідні країни, зазіхаючи на нашу територію від імені свого далекого історичного минулого. Претензії на володіння територіями нашої держави виявляє держава, яка априорі є більш потужною з військово-економічної точки зору країною. Україна за індексом військової могутності у 2016 році посідала тридцяте місце у світі, на початку 2022 р. — вже 22 місце серед 142 країн, у той час як росія має «другу армію світу».

Результати дослідження підтверджують справедливність того, що історичний процес формування української оборонно-промислової сфери визначив її корінні системні проблеми. А саме, у той час, коли Україна є одним з найпотужніших експортерів та виробників товарів військового та подвійного призначення, вона не має можливості у повній мірі збалансовано постачати необхідне озброєння до власного війська. За даними Стокгольмського міжнародного інституту досліджень проблем миру (SIPRI), одним з основних імпортерів українського озброєння й обладнання військового та суміжного призначення до 2017 р. була російська федерація. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що починаючи з 2011 р. державний концерн «Укроборонпром» входить до топ-100 найбільших світових виробників зброї за критерієм обсягу продажів. У 2013 р. 100-е місце посідало АТ «Мотор Січ».

Також у роботі було зазначено, що останніми роками Україна посідала 11 місце поміж провідних експортерів зброї світу. Сьогодні це місце відповідає 0,34% від світового експорту озброєнь. Найбільшу питому вагу Україна мала у 2012 р. — 5,26%.

Було визначено, що першочерговою задачею уряду України у політиці посилення військово-економічної безпеки держави є збільшення державних витрат на ОПК. Так, у 1993-2013 рр. Україна в середньому витратила на ОПК 1,9% від ВВП. Після анексії Криму та початку «гібридної» війни росією середній показник витрат збільшився до 3,1% від ВВП. У 2022 р. уряд збільшив витрати до

6% від ВВП. У прогнозі бюджету держави на 2023 рік витрати на оборону становитимуть понад $\frac{1}{3}$ від загального обсягу витрат.

У роботі було зазначено, що після 24 лютого 2022 р. наша держава, як і ЄС загалом, переживають наймасштабнішу міграційну кризу з часів другої світової війни. Небачена кількість вимушених переселенців з України заповнила країни Європи. Така криза спричинить великий вплив на безпеку як економіки України, так і суспільства в цілому.

Також були визначені фактори декструктивного та позитивного впливу міграції на безпековий простір України.

У роботі було визначено, що у відповідності до статистики Управління Верховного комісара ООН у справах біженців станом на 7 вересня 2022 р. з України до країн Європи виїхало 7 154 448 осіб. В цілому, український кордон з 24 лютого 2022 р. було перетнуто 12 324 430 разів. Країнами ЄС, які прийняла найбільшу чисельність українців стали Польща, Угорщина, Словачія, Румунія та Молдова – країни, які мають сухопутний кордон з Україною.

Було визначено, що приватні перекази мігрантів забезпечують фінансову безпеку та стабільності держави-отримувача, адже вони сприяють зміцненню національної грошової одиниці, зменшенню дефіциту торгового балансу країни, сприяють фіскальній консолідації. Так, якщо в 2008 р. питома вага грошових переказів у ВВП країни складала 3,4%, то у 2021 р. – 7,0%. Треба зазначити, що у 2018 р. цей показник досягав навіть 8,5%. Якщо у 2008 р. через кореспондентські рахунки банків проходило 34,76% коштів, то у січні-липні 2022 року тільки 4,93%. Обсяги коштів, які йшли через міжнародні платіжні системи, також зменшилися. У 2008 р. – 33,95%, у січні-липні 2022 р. – 24,55%. Через неформальні канали питома вага грошових переказів навпаки істотно збільшилася, так якщо у 2008 р. було передано 13,03% від загального обсягу, то у січні-липні 2022 р. вже 47,32%. Причиною такого збільшення є, перш за все, істотно менша вартість переказу через неформальні канали порівняно з офіційними каналами переказів.

Також було відмічено переорієнтацію грошових переказів з росії переважно на Польщу. Так, якщо у 2015 р. обсяг приватних переказів з росії становив 26,4% від загального обсягу грошових переказів, а з Польщі – 19,1%, то у 2021 р. з росії було отримано 5,5%, а з Польщі – 33,1%. В цілому, найбільший обсяг переказів Україна отримує з країн ЄС – 61,4% у 2021 р.

У роботі було зазначено, що в умовах воєнного стану, коли прямі інвестиції в Україну не здійснюються, саме приватні перекази є одним з найбільших джерел отримання іноземної валюти.

Також у роботі були визначені потенційні джерела посилення зовнішньоекономічної безпеки України в контексті повоєнного відновлення економіки та запропоновані напрями посилення зовнішньоекономічної безпеки.

АНОТАЦІЯ

Василенко Олексій Євгенович, «Зовнішньоекономічна безпека України в умовах російської агресії: сучасний стан та перспективи посилення», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини» Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є зовнішньоекономічна безпека України та перспективи її посилення в умовах російської агресії.

У роботі були узагальнені основні етапи еволюції теоретичних положень щодо сутності поняття зовнішньоекономічна безпека країни. Систематизовано фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку країни. Узагальнено методiku аналізу зовнішньоекономічної безпеки країни.

Була надана загальна характеристика України як суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Здійснений аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної безпеки України. Проаналізовані фактори впливу на зовнішньоекономічну безпеку України в умовах російської агресії.

Були визначені сучасні особливості формування системи економічної безпеки України в умовах воєнної агресії. Визначені особливості розвитку процесу міграції робочої сили як загрози зовнішньоекономічній безпеці України в умовах російської воєнної агресії. Запропоновані напрями посилення зовнішньоекономічної безпеки України в контексті повоєнного відновлення економіки.

Ключові слова: економічна безпека країни, зовнішньоекономічна безпека, зовнішньоекономічна діяльність, метод бальних оцінок, російська агресія, повоєнне відновлення економіки, індекс воєнної могутності, вимушена міграція робочої сили.

SUMMARY

Oleksiy Yevhenovich Vasylenko, "The Ukraine's foreign economic security in terms of russian aggression: current state and prospects for strengthening", qualifying work for the master's degree 292 "International economic relations" under the educational program "International Economic Relations" Odesa National University of Economics Odesa, 2022

The master's qualification work consists of three sections.

The object of the work is the Ukraine's foreign economic security and the prospects of its strengthening in terms of russian aggression. The work summarized the main stages of the evolution of theoretical provisions regarding the essence of the concept of the country's foreign economic security. Factors influencing the foreign economic security of the country are systematized. The method of analyzing the foreign economic security of the country is summarized.

A general description of Ukraine as a subject of foreign economic activity was given. An analysis of the current state of foreign economic security of Ukraine was carried out. Factors influencing the foreign economic security of Ukraine in the conditions of russian aggression are analyzed.

The modern features of the formation of the system of economic security of Ukraine in the conditions of military aggression were determined. The specifics of the development of the process of labor migration as a threat to the foreign economic security of Ukraine in the conditions of russian military aggression are determined. Proposed directions for strengthening Ukraine's foreign economic security in the context of post-war economic recovery.

Key words: economic security of the country, foreign economic security, foreign economic activity, method of point evaluations, russian aggression, post-war recovery of the economy, index of military power, forced labor migration.